29/04/2023

Μανχάταν: Ανακαίνιση γραφείου έφερε στο φως κλεμμένα χειρόγραφα από τη Μονή Εικοσιφοινίσσης -Τα παρέλαβε ο Αρχιεπισκοπος Αμερικής

Οικουμενικό Πατριαρχείο / Αρχιεπισκοπή Αμερικής

Πρόκειται για τρία ελληνόγλωσσα χειρόγραφα του 16ου και 17ου αιώνα τα οποία είχαν κλαπεί από τον βουλγαρικό στρατό. Ο Αρχιεπίσκοπος Αμερικής κ. Ελπιδοφόρος που παρέλαβε τα χειρόγραφα θα τα παραδώσει στον Οικουμενικό Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαίο κατά το επόμενο ταξίδι του στην Κωνσταντινούπολη, τον Μάιο.

Η Ανακαίνιση έφερε στο φως τα χειρόγραφα

Όπως έγινε γνωστό το 2008, η Swann Auction Galleries στο Μανχάταν πούλησε τρία ελληνόγλωσσα χειρόγραφα του 16ου και 17ου αιώνα σε έναν έμπορο αρχαιοτήτων, ο οποίος τα επέστρεψε δύο χρόνια αργότερα, αφού κατέληξε στο συμπέρασμα ότι είχαν λεηλατηθεί.

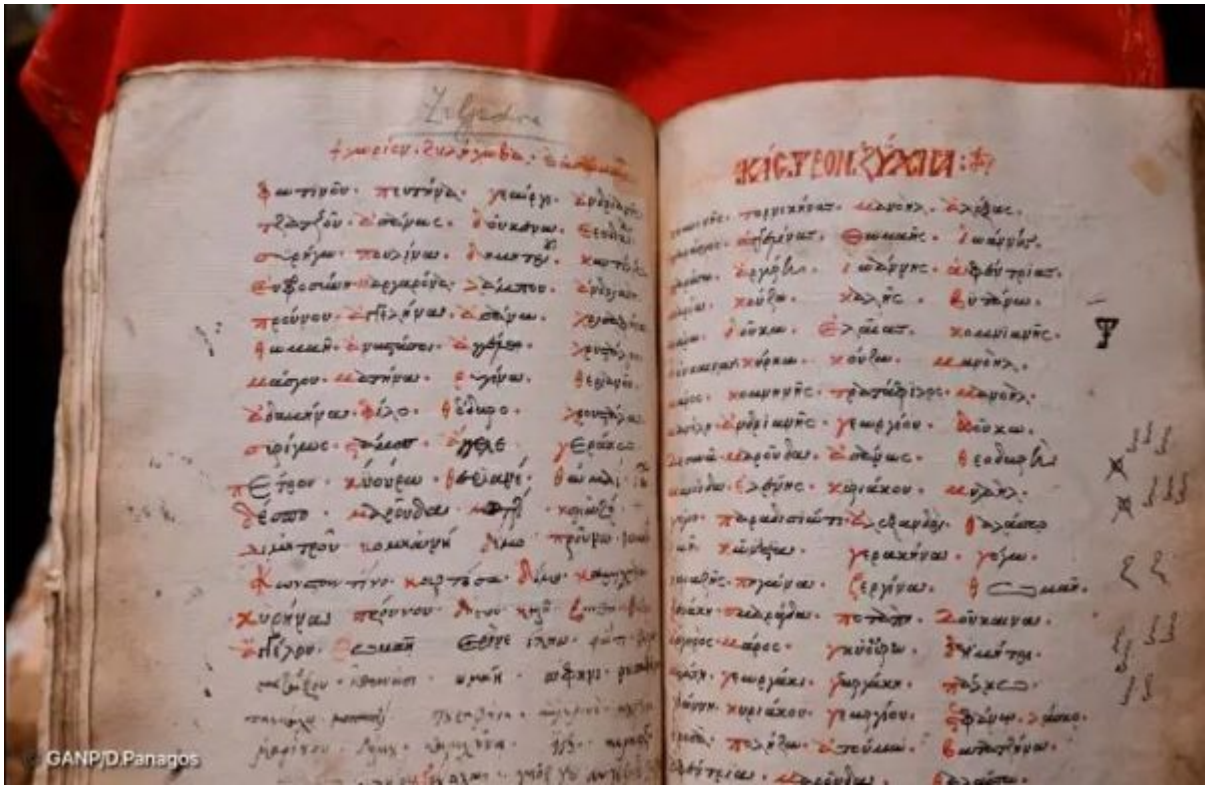

Τα χειρόγραφα παρέμειναν σε ένα ράφι για περισσότερο από μια δεκαετία, σχεδόν ξεχασμένα. Πριν από τρεις μήνες, ο οικονομικός διευθυντής της Swann ψάχνωντας το γραφείο του πριν μια ανακαίνιση, βρήκε σε μια πλαστική σακούλα τα χειρόγραφα, τα οποία πιστεύεται ότι είχαν κλαπεί από ένα ελληνικό μοναστήρι εν μέσω του Α’ Παγκοσμίου Πολέμου. Πρόκειται για το μοναστήρι της Παναγίας Εικοσιφοινίσσης το οποίο λεηλατήθηκε από τον βουλγαρικό στρατό δύο φορές, κατά τη διάρκεια των Βαλκανικών Πολέμων και στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Η μονή της Εικοσιφοινίσσης, που βρίσκεται στο όρος Παγγαίο, ιδρύθηκε τον 6ο αι. μ.Χ. από τον όσιο Γερμανό. Είχε συνεχή πνευματική ακτινοβολία κατά τους μεταβυζαντινούς χρόνους και συνδέθηκε με οικουμενικούς πατριάρχες. Μέχρι τον 18ο αιώνα, η Παναγία Εικοσιφοίνισσα –αναφέρεται επίσης ως Μονή Κοσινίτσας– είχε συγκεντρώσει μια αξιοσημείωτη συλλογή 1.300 κωδίκων στους οποίους συμπεριλαμβάνονταν 430 πολύτιμα χειρόγραφα**.**

Η επίσημη τελετή επαναπατρισμού πραγματοποιήθηκε χθες Παρασκευή 28 Απριλίου στις 15.00 (τοπική ώρα) στον ναό του Αγίου Νικολάου στο Ground Zero του Μανχάτταν και τα έγγραφα παρέλαβε ο Αρχιεπίσκοπος Αμερικής κ.

Ελπιδοφόρος.

> Read the @nytimes, then come to St. Nicholas TODAY, 3 PM: “It is a blessing for the monastic sisterhood at the monastery of Theotokos Eikosiphoinissa to see the contents of their former library slowly being returned to them,” Archbishop @Elpidophoros said” https://t.co/viuexXGS8j pic.twitter.com/5ycva38JBE
>
> — GOARCH Press Office (@GOARCH_Press) April 28, 2023

Για την ιστορία των χειρογράφων και την απόφαση να επιστραφούν μίλησε η εμπειρογνώμων και στέλεχος της Swann Galleries, Devon Eastland, ενώ κεντρικός ομιλητής ήταν ο βοηθός εισαγγελέας του Μανχάτταν Μάθιου Μπογδάνος, επικεφαλής της μονάδας εμπορίας αρχαιοτήτων, ο οποίος αναφέρθηκε στην υπόθεση των κειμηλίων της Εικοσιφοίνισσας στο ευρύτερο ιστορικό πλαίσιο της εμπορίας αντικειμένων πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η κλίμακα της συστηματικής λεηλασίας κατά τη διάρκεια του Β’ Παγκοσμίου Πολέμου από τις ναζιστικές δυνάμεις **τείνει να επισκιάζει το γεγονός ότι έργα τέχνης λεηλατούνταν συστηματικά και τους περασμένους αιώνες.** «Οι Ρωμαίοι στρατηγοί, ο Μέγας Αλέξανδρος και ο Ναπολέων Βοναπάρτης λεηλατούσαν έργα τέχνης κατά τη διάρκεια εκστρατειών», δήλωσε η Leila Amineddoleh, δικηγόρος που ειδικεύεται στο δίκαιο της τέχνης και της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η ίδια εκτιμά ότι η λεηλασία στο μοναστήρι έγινε από «μεμονωμένα άτομα, ευκαιριακά». Όπως έγραψε σε επιστολή του το 2015 ένας αξιωματούχος της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας το μοναστήρι δέχθηκε επίθεση το 1917 από «επιδρομικές βουλγαρικές αντάρτικες δυνάμεις» που λεηλάτησαν τη βιβλιοθήκη του. Τέσσερις ημέρες μετά την επίθεση, μια επιστολή τοπικού αξιωματούχου προς την Ελληνική Αντιπροσωπεία Εξωτερικών Υποθέσεων της Σόφιας ανέφερε ότι περίπου 60 ληστές είχαν εισέλθει στο μοναστήρι, επιτέθηκαν στους άνδρες εκεί και χρησιμοποίησαν 24 μουλάρια για να μεταφέρουν τα λάφυρά τους.

Επιστολές προς το Πρίνστον

Στις 4 Δεκεμβρίου 2015, ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος με επιστολή του προς το Πρίνστον ζήτησε τον επαναπατρισμότεσσάρων χειρογράφων. Στο γράμμα του ανέφερε ότι η Μονή Εικοσιφοινίσσης ιδρύθηκε τον 5ο αιώνα μ.Χ. και μέχρι τον 18ο αιώνα κατείχε 430 πολύτιμα θρησκευτικά χειρόγραφα. Εξηγούσε ακόμη ότι, βάσει της Συνθήκης του Νεϊγί, η Βουλγαρία

όφειλε μεταξύ άλλων να παραδώσει όλους τους θησαυρούς που είχε υφαρπάξει από άλλα κράτη. Σε αυτό το πλαίσιο, η Βουλγαρία παρέδωσε 259 χειρόγραφα στην Ελλάδα – αριθμός πολύ μικρός σε σχέση με τον συνολικό αριθμό των κλοπιμαίων

Στο γράμμα του προς το αμερικανικό πανεπιστήμιο ο Οικουμενικός Πατριάρχης αναφερόταν και στις διαχρονικές ενέργειες διεκδίκησης των χειρογράφων. Ενδεικτικά, έγραψε για την ακύρωση δημοπράτησης χειρογράφου στον διεθνή οίκο Sotheby’s στις 24 Ιουνίου 1987. Αναφέρθηκε και στο παράδειγμα επιστροφής χειρογράφου από το Πανεπιστήμιο Duke το 2015, όταν ανακαλύφθηκε ότι είχε κλαπεί από μονή του Αγίου Ορους. Το Πρίνστον δεν επέστρεψε τα τέσσερα αντικείμενα και η ελληνική πλευρά αποφάσισε να ακολουθήσει τη νομική οδό.

Στις 13 Δεκεμβρίου 2018, ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος, η Μονή Εικοσιφοινίσσης και η Μητρόπολη Δράμας, εκπροσωπούμενοι από τους δικηγόρους Νέας Υόρκης Γιώργο Τσουγκαράκη και Ερικ Μπλούμενφελντ, κατέθεσαν αγωγή στις ΗΠΑκατά του Πανεπιστημίου Πρίνστον διεκδικώντας τον επαναπατρισμό τεσσάρων θρησκευτικών χειρογράφων**.**

Πηγή: New York Times